

การนิเทศภายในสำหรับศตวรรษที่ 21* INTERNAL SUPERVISION FOR THE 21ST CENTURY

วิไลลักษณ์ ละวู*

Wilailuk Lawoo*

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

*Corresponding author E-mail: wilailuk.nate1@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนิเทศภายในสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จากการศึกษาครั้งนี้สรุปได้ว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จะต้องให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งในปัจจุบันมีแนวคิดที่ใช้เป็นแนวทางดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา ได้แก่ 1) วิธีการเชิงระบบ (System Approach) 2) วิธีการเชิงมนุษยนิยม (Humanistic Approach) และ 3) วิธีการร่วมพัฒนา (Collaborative Approach) ซึ่งการนิเทศภายในสถานศึกษา มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอน และสามารถแก้ปัญหาให้ครูสามารถพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเองได้ เมื่อผู้บริหารสถานศึกษาได้รู้ปัญหาแท้จริงของโรงเรียน เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาความสามารถของครูผู้สอน ซึ่งได้แก่ ความรู้ ทักษะและเจตคติของครูผู้สอนในด้านการจัดการเรียนการสอนให้สามารถแก้ปัญหาและจัดการเรียนการสอนแก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยการที่ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูได้มีการพัฒนาตนเองและให้กำลังใจอย่างต่อเนื่อง เพราะการนิเทศภายในสถานศึกษาจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพสูงขึ้น และการดำเนินการจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับเจตคติ ความเชื่อ ความรับผิดชอบ การเร้าหรือกระตุ้นให้ครูผู้สอนได้มีการปรับปรุงตนเอง ตลอดจนแนวความคิดของครูผู้สอนในการปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

คำสำคัญ: การนิเทศ, การนิเทศภายในสถานศึกษา, ศตวรรษที่ 21

ABSTRACT

This academic article aims to study supervision in the 21st century. From this study, it can be concluded that internal supervision in the 21st century must involve the cooperation of all involved parties. Currently based on the conceptual framework used to guide internal supervision operations including 1) System Approach, 2) Humanistic Approach, and 3) Collaborative Approach which supervision within the school. It is very necessary to promote the quality of teaching and learning and can solve problems, so teachers can develop and improve their own teaching and learning management when school administrators know the real problems of the school to improve and develop teachers' abilities, which includes knowledge, skills, and attitudes of teachers in teaching and learning to be able to solve problems and provide effective instruction to students because supervision within the school is directly related to the development of the school to be more efficient and actions are directly related to attitudes, beliefs, and responsibilities. Stimulating or stimulating teachers improve themselves as well as teachers' ideas on how to work together more appropriately and efficiently.

Keywords: Supervision, Supervision in Educational Institutions, 21st Century

บทนำ

จากการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู หรือนักเรียนต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการเรียนการสอนให้เข้ากับยุคสมัย เพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ทันต่อความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่อยู่ตลอดเวลา (สุวิมล ว่องวาณิช, 2557) ปัจจุบันโลกแห่งการศึกษามีความก้าวหน้า และพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็ว รูปแบบการเรียนรู้ จึงต้องมีการปรับปรุงให้เข้ากับยุคสมัย (บริษัท จัปปายะ คอร์ปอเรชั่น จำกัด, 2561) โดยผู้เรียนจะต้องได้รับการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น สร้างสรรค์ และท้าทาย มองเห็นปัญหาเป็นโจทย์ ให้ผู้เรียนเรียนรู้วิธีการแก้ไข ให้ความสำคัญสอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คือ 3R8C ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อผู้เรียนทุกคน ประกอบด้วย 1) Reading สามารถอ่านออก 2) (W) Righting สามารถเขียนได้ 3) (A) Arithmetic มีทักษะในการคำนวณ ส่วน 8C คือ ทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็น สามารถนำไปปรับใช้ในการเรียนการสอน ได้ทุกวิชา ประกอบด้วย 1) Critical thinking and problem solving คือ ทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และสามารถแก้ไขปัญหาได้ 2) Creativity and innovation คือ การคิดอย่างสร้างสรรค์และคิดเชิงนวัตกรรม 3) Cross-cultural understanding คือ ความเข้าใจในความแตกต่างของวัฒนธรรม และกระบวนการคิดข้ามวัฒนธรรม 4) Collaboration teamwork and leadership คือ ความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะความเป็นผู้นำ

5) Communication information and media literacy คือ มีทักษะในการสื่อสารและการรู้เท่าทันสื่อ 6) Computing and IT literacy คือ มีทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และรู้เท่าทันเทคโนโลยี 7) Career and learning skills คือ มีทักษะอาชีพและการเรียนรู้ 8) Compassion คือ มีความเมตตา กรุณา มีคุณธรรม และมีระเบียบวินัย ทักษะทั้งหมดที่ได้กล่าวมา เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นอย่างมาก และมีความแตกต่างจากการเรียนรู้ในสมัยก่อน ทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, 2557)

ในส่วนของคุณครู ผู้ซึ่งมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอน จะต้องมุ่งมั่นในการจัด และพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ เติบโตตามศักยภาพ ซึ่งจะต้องให้เทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ อย่างหลากหลาย และต้องมีการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ (concept) เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ใหม่ ในช่วงหลายทศวรรษ ที่ผ่านมาการกำกับดูแลการเรียนการสอน และการพัฒนาวิชาชีพถือเป็นวิธีการเพิ่มประสิทธิภาพการสอนของคุณครู ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการคอยแนะนำช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนคุณครู โดยผู้มีส่วนรับผิดชอบในการดำเนินการจัดการศึกษา บทบาทดังกล่าวเป็นบทบาทของการนิเทศ ซึ่งการนิเทศนั้นไม่ใช่เรื่องใหม่แต่ประการใด แต่ได้มีวิวัฒนาการมาอย่างยาวนาน บทบาทเดิม ๆ ของการนิเทศ คือ การติดตาม ตรวจสอบว่าการดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายเพียงไร ต่อมาการนิเทศเพิ่มบทบาทในเรื่องของการส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานคอยช่วยเหลือ แนะนำ แก้ไขส่วนที่บกพร่องเป็นต้น การนิเทศในปัจจุบันเน้นความสำคัญของความพยายามร่วมกันจากผู้มีส่วนร่วมทั้งหมดในขั้นตอนการนิเทศ ปฏิสัมพันธ์ทางการนิเทศระหว่างผู้บริหารโรงเรียน ศึกษานิเทศก์ และครู ต้องใช้กระบวนการนิเทศที่มุ่งแก้ปัญหา และพัฒนาการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ โดยใช้เทคนิคการนิเทศการสอนเป็นปัจจัยหลัก บนพื้นฐานของสัมพันธภาพแห่งการร่วมคิด ร่วมทำ ฟังพา ช่วยเหลือ ยอมรับซึ่งกันและกัน ให้เกียรติและจริงใจต่อกันระหว่างผู้นิเทศ ผู้สอน เพื่อร่วมกันพัฒนาทักษะวิชาชีพ อันส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนของนักเรียน โดยการปรับปรุงการปฏิบัติงานของคุณครูให้เกิดประสิทธิภาพ ดังนั้น การนิเทศจึงเป็นกระบวนการสำคัญที่จะช่วยในการพัฒนาคุณครู เพื่อเพิ่มคุณภาพในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นงานหลักของคุณครูให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ อันเป็นประสิทธิผลของกระบวนการ

ในขณะที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีบทบาทสำคัญ และตระหนักถึงการใช้การนิเทศการสอนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาของตนเอง ตามบริบทที่เหมาะสม โดยผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในระดับสถานศึกษา หรือจัดการนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งไม่อาจละเลยการปฏิบัติการนิเทศภายใน เนื่องจากเป็นกระบวนการที่เป็นความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่ายในการแก้ปัญหาาร่วมกัน ซึ่งต่างก็รับรู้ปัญหาแจ่มชัด มีความคุ้นเคยกัน ย่อมแก้ปัญหาได้ตรงจุด ทั้งยังกระทำได้อย่างต่อเนื่อง รวดเร็วกว่าการนิเทศภายนอก เป็นการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับปรัชญาของวิธีการนิเทศสมัยใหม่

ที่ยึดหลักการทำงานร่วมกัน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา จึงต้องให้การสนับสนุนเพื่อพัฒนารูปแบบ การนิเทศการจัดการเรียน การสอนให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล การนิเทศภายใน สถานศึกษามีความสำคัญมากขึ้นเป็นทวีคูณ ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาเป็นนิติบุคคล ผู้บริหาร สถานศึกษาจึงมีบทบาทในฐานะศึกษานิเทศก์ประจำสถานศึกษา ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การนิเทศการจัดการเรียนการสอนจากบุคคลภายนอก เช่น ศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารการศึกษา จะมีบทบาทเพียงเป็น ผู้กระตุ้น สนับสนุนส่งเสริมและดำเนินการนิเทศ ซึ่งการนิเทศการจัดการ เรียนการสอน ในอนาคตควรเป็นการนิเทศที่ให้ผู้สอนสามารถพัฒนาการจัดการจัดการเรียน การสอนได้จากสื่อ หรือนวัตกรรมการนิเทศที่ทันสมัย หลากหลาย เป็นรูปธรรม ที่ครูสามารถ เลือกใช้ตามความต้องการ หรือตรงกับปัญหาที่ตนเองพบอยู่เป็นประจำ (ธัญญา วุฒิวิชัย, 2563) ดังนั้นบทความวิชาการนี้จึงมุ่งศึกษาเกี่ยวกับการนิเทศภายในศตวรรษที่ 21

ความหมายและขอบข่ายการนิเทศภายในสถานศึกษา

นักการศึกษาได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในไว้มีดังต่อไปนี้

การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นการนิเทศโดยบุคลากรในโรงเรียนเอง จะต้องกระทำอย่าง มีขั้นตอน และกระบวนการในอันที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด (กิตติมา ปรีดีติลล, 2532)

การนิเทศภายในสถานศึกษา หมายถึงความพยายามทุกชนิดของผู้ที่อยู่ในโรงเรียน ตั้งแต่ ผู้บริหารลงมา ในการที่จะปรับปรุงส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนการสอนในโรงเรียน ซึ่งเป็นการ พัฒนาครูผู้สอนให้ปฏิบัติหน้าที่ในการจัดการประสบการณ์การเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2535)

การนิเทศภายใน หมายถึงกระบวนการส่งเสริม แนะนำ ชี้แนะ ปรีกษา หรือประสานมอบหมาย ความรับผิดชอบและปรับปรุงพัฒนาเพื่อคุณภาพของนักเรียน (ชาลี มณีศรี, 2538)

การนิเทศภายในสถานศึกษา หมายถึงกระบวนการ ที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพ คุณภาพ การเรียนการสอนในโรงเรียนให้สูงขึ้น โดยการร่วมมือของบุคลากรทั้งหมดภายในโรงเรียน (เสถียร เทียงธรรม, 2542) นอกจากนี้ การนิเทศภายใน หมายถึงความพยายามของผู้บริหาร โรงเรียนในอันที่จะปรับปรุงส่งเสริมประสิทธิภาพในด้านการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ทำให้เกิดการ เพิ่มพลังในการปฏิบัติงานของครู รวมทั้งให้ครูเกิดความก้าวหน้าในวิชาชีพ และก่อให้เกิดผลขึ้น สุดท้าย คือ การศึกษาของเด็กก้าวหน้าไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งกระบวนการนิเทศภายในประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ ประกอบด้วย การสำรวจ ปัญหา การจัดระบบข้อมูล การวิเคราะห์ผลการเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สำรวจการ ใช้อุปกรณ์ และการประเมินผลการจัดการศึกษาที่ดำเนินการผ่านมา

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนและกำหนดทางเลือก ประกอบด้วย การกำหนดขอบข่ายการนิเทศภายใน การกำหนดผู้รับผิดชอบและวิธีการจัดทำแผนโครงการ ประชุมชี้แจงประชาสัมพันธ์และการประเมินการวางแผนนิเทศ

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างสื่อ เครื่องมือและพัฒนาวิธีการ ประกอบด้วย การวิเคราะห์ความต้องการใช้สื่อ เครื่องมือ การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ การส่งเสริมการผลิตสื่อ เครื่องมือ การกำกับติดตามดูแลและให้คำปรึกษา การประเมินสื่อและเครื่องมือในนิเทศ

ขั้นตอนที่ 4 การปฏิบัติการนิเทศภายใน ประกอบด้วย การดำเนินการนิเทศตามแผนที่กำหนดไว้ การประสานงาน การสร้างขวัญกำลังใจ การกำกับติดตามการสอน การสร้างความสำคัญระหว่างผู้เกี่ยวข้อง และการประเมินผลการดำเนินการนิเทศภายใน

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลและรายงานผล ประกอบด้วย การกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการในการประเมินผล การจัดทำรายงาน การวิเคราะห์ผลการประเมิน การสรุปและจัดทำรายงานเผยแพร่ผลการนิเทศภายในขอบข่ายของการนิเทศภายในสถานศึกษา (สมเดช พินิจสกุล, 2544)

การนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นรูปแบบหนึ่งของการนิเทศการสอนที่มีการริเริ่ม และจัดดำเนินการโดยบุคลากรภายในโรงเรียน ประกอบด้วย บุคคลหลายฝ่ายตั้งแต่ผู้บริหารสถานศึกษารอง/ผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูที่ได้รับมอบหมาย ทำหน้าที่ผู้นิเทศ และครูผู้สอนทุกคนเป็นผู้รับการนิเทศ มีขอบข่ายการดำเนินโดยสรุป ดังนี้

1. การนิเทศภายในสถานศึกษามีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ บุคลากรภายในสถานศึกษาเป็นผู้จัดดำเนินการ เป็นเจ้าของโปรแกรมการนิเทศตามความต้องการของครูในสถานศึกษานั้น ๆ การดำเนินงาน กระบวนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา

2. ผู้นิเทศดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา มีจุดมุ่งหมายหลักว่า เป็นการมุ่งพัฒนาครูผู้สอนภายในสถานศึกษา ให้รู้จักวิธีการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น เพื่อทำให้การศึกษาเกิดผลสัมฤทธิ์ตามความคาดหวังของการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งความสำเร็จของการนิเทศภายใน ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับ การสนับสนุนและเห็นความสำคัญของการนิเทศของผู้บริหาร ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารสถานศึกษาในการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน

3. ผู้นิเทศภายในโรงเรียน ประกอบด้วย

- 3.1 ผู้บริหารสถานศึกษา

- 3.2 ผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาโดยเฉพาะฝ่ายวิชาการ

- 3.3 หัวหน้าคณะวิชา หัวหน้าแผนกวิชา

- 3.4 ครูอาจารย์ที่ทำหน้าที่สอน แต่มีความรู้ ความสามารถเฉพาะด้านมีประสบการณ์ในการสอน สามารถอธิบายหรือให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อนร่วมงานได้

- 3.5 ผู้เชี่ยวชาญที่เชิญมาเป็นวิทยากรเฉพาะด้านแนวคิดที่ใช้ในการนิเทศภายในสถานศึกษา (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2546)

การนิเทศภายในสถานศึกษาจะต้องให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งในปัจจุบันยึดกรอบแนวคิดที่ใช้เป็นแนวทางดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยสรุป ดังนี้

1. วิธีการเชิงระบบ (System Approach) เป็นแนวคิดการดำเนินการนิเทศภายใน โรงเรียนมีความมุ่งหมายเพื่อการแก้ปัญหาและพัฒนาโรงเรียน โดยพิจารณาตามความต้องการจำเป็นตามลำดับความสำคัญ วิเคราะห์หาทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดในการแก้ปัญหา และหรือพัฒนาทดลองดำเนินการ ติดตามประเมินผล ปรับปรุงและนำไปปฏิบัติจริง ทั้งนี้คำนึงถึงการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้คุ้มค่าและได้ประโยชน์สูงสุด

2. วิธีการเชิงมนุษยนิยม (Humanistic Approach) เป็นแนวคิดการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยใช้วิธีการประสานงานระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ทำให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน บรรยากาศการทำงานในโรงเรียนมีลักษณะเป็นกัลยาณมิตร ร่วมมือร่วมใจ ผู้บริหารและครูได้รับการยกย่อง เชิดชูเกียรติ ให้อำนาจกำลังใจ และมีความรู้สึกอิสระที่จะแสวงหาทางเลือกในการแก้ปัญหาและพัฒนาโรงเรียน

3. วิธีการร่วมพัฒนา (Collaborative Approach) เป็นแนวคิดการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยใช้วิธีการร่วมคิด ร่วมทำระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศภายในสถานศึกษา และมีการประสานความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางภายนอกหรือแหล่งวิทยากรภายนอกเพื่อช่วยเหลือโรงเรียนเมื่อวิเคราะห์แนวคิดในการนิเทศภายใน 3 วิธีการดังกล่าวข้างต้น มีจุดเด่นเฉพาะ กล่าวคือ วิธีการเชิงระบบ ประกอบด้วย กระบวนการมีขั้นตอนชัดเจน เริ่มต้นด้วยการประเมินความต้องการจำเป็นตามลำดับความสำคัญ วิเคราะห์หาทางเลือกเพื่อใช้ในการนิเทศดำเนินการนิเทศ ติดตามและประเมินผล และการปรับปรุงพัฒนา(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546)

สรุปได้ว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาที่ยั่งยืน โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู และบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ภายใต้กรอบแนวคิดที่ยึดทั้งหลักวิชาการและมนุษยธรรม ควบคู่กับการบริหารจัดการอย่างมีเป้าหมาย ส่งผลให้เกิดการพัฒนาอย่างรอบด้านทั้งต่อตัวผู้สอน ผู้เรียน และองค์กรสถานศึกษาโดยรวม ซึ่งนับเป็นกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนการศึกษาให้บรรลุผลตามเป้าหมายในยุคปฏิรูปการเรียนรู้

ความจำเป็นของการนิเทศภายในสถานศึกษา

การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่มีบทบาทสำคัญในการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและการบริหารงานภายในโรงเรียน โดยเน้นการส่งเสริมสนับสนุน และพัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับนโยบายและบริบทของสถานศึกษา

1. เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน การนิเทศภายในมีบทบาทในการส่งเสริมให้ครูเกิดการพัฒนาตนเองผ่านกระบวนการสะท้อนคิด การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลต่อการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน (รัตนา ธีรวัฒน์, 2560)
 2. เพื่อสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ กระบวนการนิเทศที่ดีช่วยสร้างบรรยากาศของการเรียนรู้ร่วมกันภายในโรงเรียน เป็นการเสริมสร้างวัฒนธรรมวิชาชีพ และส่งเสริมให้ครูมีความร่วมมือในการพัฒนาการเรียนการสอน (สุปราณี คำตัน, 2563)
 3. เพื่อติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล การนิเทศภายในทำหน้าที่ในการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะการประเมินความสอดคล้องกับนโยบายหลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้ และแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)
 4. เพื่อสนับสนุนและเสริมแรงจิตใจแก่ครู การนิเทศไม่ได้มุ่งเพียงตรวจสอบ แต่ยังเน้นการเป็นพี่เลี้ยง (Mentor) หรือเพื่อนร่วมพัฒนา (Critical Friend) ที่ให้ข้อเสนอแนะอย่างสร้างสรรค์ เป็นพลังใจในการปฏิบัติงานของครู (Sergiovanni & Starratt, 2007)
 5. เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน การนิเทศภายในที่มีความต่อเนื่องและเป็นระบบ จะช่วยให้สถานศึกษามีแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจน เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และสามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความยั่งยืน (วิโรจน์ รังสิยานนท์, 2561)
- สรุปได้ว่า การนิเทศภายในสถานศึกษา มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอน และสามารถแก้ปัญหาให้ครูสามารถพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเองได้ เมื่อผู้บริหารสถานศึกษาได้รู้ปัญหาแท้จริงของโรงเรียน

ความมุ่งหมายของการนิเทศภายในสถานศึกษา

การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมีความมุ่งหมายหลักเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาองค์ประกอบต่าง ๆ ของการเรียนการสอน รวมถึงส่งเสริมการพัฒนาทักษะและความสามารถของครู รวมถึงการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับนักเรียน ความมุ่งหมายหลักของการนิเทศภายในสถานศึกษามีดังนี้

1. พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน: การนิเทศภายในสถานศึกษามีเป้าหมายในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน และการเปลี่ยนแปลงในยุคสมัย โดยการนิเทศช่วยให้ครูมีการพัฒนาเทคนิคการสอนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (Spector, 2014)
2. ส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครู: การนิเทศมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของครู โดยการให้คำแนะนำ ติดตามและประเมินผลการสอนของครู เพื่อพัฒนาวิธีการสอนและการใช้ทรัพยากรการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม (Guskey, 2002) ซึ่งส่งผลให้ครูสามารถพัฒนาและปรับปรุงการสอนให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ

3. เสริมสร้างการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน: การนิเทศภายในสถานศึกษามุ่งเน้นการพัฒนาและเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยใช้กลยุทธ์และเทคนิคการสอนที่หลากหลายเพื่อรองรับนักเรียนในทุก ๆ ระดับ (Darling-Hammond et al., 2009)

4. สร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดี: การนิเทศเป็นเครื่องมือในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดี ซึ่งเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูและนักเรียนในการสร้างการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความหลากหลายของความสามารถของนักเรียนแต่ละคน

สรุปได้ว่า ความมุ่งหมายของการนิเทศภายในสถานศึกษา มิได้จำกัดอยู่เพียงการตรวจสอบหรือประเมินผลเท่านั้น หากแต่เป็นกระบวนการที่เน้นการส่งเสริม พัฒนา และสนับสนุนทุกภาคส่วนให้ก้าวไปสู่เป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษา นั่นคือ “การพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ” บนพื้นฐานของคุณภาพและความเสมอภาค

กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา

กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษานั้น เป็นขั้นตอนการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งเป็นขั้นตอนปฏิบัติการทั้งด้านกระบวนการบริหารการนิเทศและการเรียนการสอน ควบคู่กันไปอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษามีขั้นตอนการนิเทศภายในไว้ 6 ขั้นตอน คือ การสร้างความตระหนัก การตรวจสอบและร่วมวางแผน การชี้แนะและบริการ การให้ข้อมูล การประเมินผลและการให้แรงเสริม (แสน สมนึก, 2541; กมล ภูประเสริฐ, 2533) และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้เสนอขั้นตอนการนิเทศภายในสถานศึกษาไว้ 5 ขั้นตอนคือ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ การวางแผนและกำหนดทางเลือก การสร้างสื่อในการนิเทศ การปฏิบัติการนิเทศ และการประเมินผลและรายงานผล (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2540)

กระบวนการนิเทศภายใน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและการวางแผนการนิเทศ ประกอบด้วย การวิเคราะห์นโยบายการศึกษา การกำหนดวิธีการรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์วางแผนการนิเทศขั้นตอนที่ 2 การสร้างสื่อและเครื่องมือการนิเทศ ประกอบด้วย การผลิตสื่อและเครื่องมือเพื่อใช้ในการนิเทศ กำหนดแนวการใช้สื่อและเครื่องมือในการนิเทศ ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย การปฏิบัติการนิเทศภายในโดยใช้สื่อและเครื่องมือที่จัดเตรียมไว้สมบูรณ์แล้ว และขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายในสถานศึกษาการจัดทำเครื่องมือการประเมินผล การประเมินผล และการสรุปรายงานผล (แสน สมนึก, 2541)

สรุปได้ว่า ในการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาเชิงระบบให้มีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องมีกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งเป็นลำดับขั้นตอนอย่างต่อเนื่องครบวงจร ของการปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษา สามารถสังเคราะห์จากแนวคิดที่นำเสนอมาแล้วเป็นแนวดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาเชิงระบบในครั้งนี้ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ
- ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนการนิเทศ
- ขั้นตอนที่ 3 ปฏิบัติตามแผนการนิเทศ
- ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการนิเทศ

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการนิเทศภายในสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทและหน้าที่ในการดำเนินการนิเทศการสอนโดยทำหน้าที่บริหารโครงการ และเป็นผู้นำของคณะผู้นิเทศภายในโรงเรียน การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นระบบหนึ่งของงานด้านวิชาการ สามารถสรุปขอบข่ายงานดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาตามบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 3 ประการ ดังนี้

1. บทบาทในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา: ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องส่งเสริมสนับสนุนโดยการนิเทศให้ครูผู้สอนทุกคนมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติในการจัดทำ และการนำหลักสูตรไปใช้ในห้องเรียนในรายวิชาที่รับผิดชอบอย่างถูกต้องชัดเจน รวมทั้งนิเทศ การใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

2. บทบาทเป็นผู้นำในการจัดการเรียนการสอน: ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องส่งเสริมสนับสนุน โดยการนิเทศครูผู้สอนให้สามารถจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยมีกิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่ การรู้จักพื้นฐานของผู้เรียน การกำหนดจุดมุ่งหมายของการสอน การกำหนดเนื้อหาสาระสำหรับสอน การเตรียมความพร้อมในการเรียนการสอน การดำเนินการสอน การสร้างเสริมทักษะ การสนับสนุนการสอน การควบคุมและตรวจสอบคุณภาพการสอน สัมฤทธิ์ผลของการสอน และการปรับปรุงแก้ไข

3. บทบาทเป็นผู้นำในการประเมินผลการสอน: ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องดำเนินการนิเทศให้ครูผู้สอนสามารถดำเนินการประเมินการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาและนำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงการเรียนการสอน และตัดสินการเรียนในแต่ละรายวิชา/ชั้น (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2546)

บทบาทผู้นิเทศภายในโรงเรียน

ผู้นิเทศ มีหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำหรือจัดกิจกรรมกระตุ้น เร้า ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนได้ดำเนินการปรับปรุงการสอนในห้องเรียนให้มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา รองและหรือผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา ผู้นำครูทางการสอน หัวหน้าหมวดวิชา หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องและชำนาญในการสอนภายในโรงเรียน เป็นต้น โดยผู้นิเทศจะต้องพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะอย่างน้อย 3 ประการโดยสรุป ดังนี้

1. พื้นฐานความรู้ (Knowledge Base) ผู้นิเทศควรจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจหน้าที่ของครูผู้สอนเข้าใจหลักสูตรการเรียนการสอน และเรื่องต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้แก่ผู้เรียน

2. ทักษะปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Skills) ผู้นิเทศจะต้องมีทักษะการติดต่อประสานงาน มีความสามารถในการสื่อสาร รวมทั้งมีนิสัยชอบช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความตั้งใจและเต็มใจ

3. ทักษะเฉพาะ (Technical Skills) ผู้นิเทศจะต้องมีทักษะเฉพาะในด้านการสังเกต (Observing) การวางแผน (Planning) การประเมินผล (Assessing) และการประเมินผลภายหลัง การปรับปรุงการสอน (Evaluating Instructional Improvement (สุทธนู ศรีไสย, 2545)

นอกจากนี้ ผู้นิเทศจะต้องเป็นผู้มีคุณลักษณะและพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยสรุป ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้นำของผู้นิเทศดำเนินการวางแผนพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมการนิเทศภายในสถานศึกษา และร่วมมือกับคณะผู้นิเทศเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาการเรียนการสอน

2. ร่วมกับผู้รับการนิเทศในโรงเรียนสร้างบรรยากาศในการนิเทศด้วยการประชุมปรึกษาหารือ

3. ให้การยอมรับผู้รับการนิเทศว่าแต่ละคนมีความแตกต่างกัน เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

4. ให้อิสระแก่ผู้รับการนิเทศได้มีความคิดสร้างสรรค์ตามความสามารถของแต่ละคน (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2546)

สรุปได้ว่า การดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นระบบย่อยของระบบโรงเรียน มีความมุ่งหมายที่สำคัญ เพื่อพัฒนาความสามารถครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้รับการนิเทศให้สามารถจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน นั่นคือ จะต้องดำเนินการร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศภายใต้การบริหารงานโครงการนิเทศภายในสถานศึกษาและผู้นำคณะผู้นิเทศภายในโรงเรียนหลักการนิเทศภายในสถานศึกษา

การนิเทศภายในสถานศึกษา มีหลักการดำเนินการโดยสรุป ดังนี้

1. การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นภาระของผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้าหมวดวิชา และคณะครูอาจารย์ภายในโรงเรียน มีหน้าที่ที่ตนเอง

2. ประสานความร่วมมือระหว่างเครือข่ายการนิเทศระดับเขตพื้นที่การศึกษา กลุ่มโรงเรียน และแหล่งวิทยาการ ให้บริการช่วยเหลืองานวิชาการ ของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและคล่องตัว

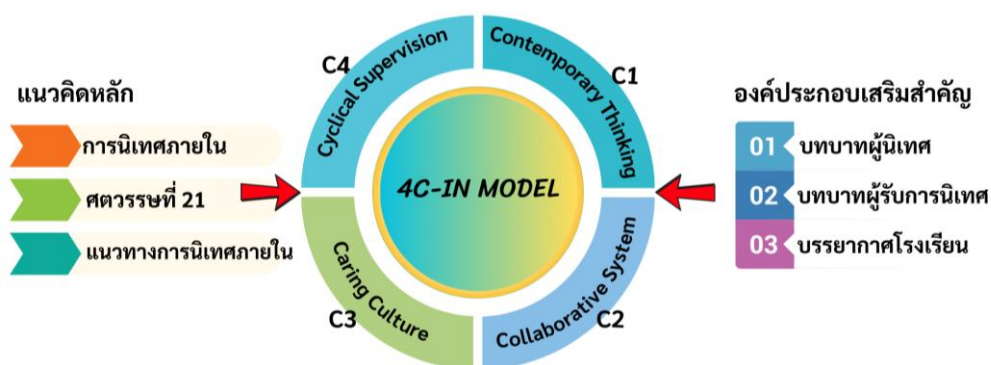
3. การนิเทศภายในสถานศึกษาจะได้ผลดี ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูด้วยกัน ได้รับขวัญและกำลังใจจากผู้บริหาร และยอมรับในความรู้ความสามารถของผู้ให้การนิเทศ พร้อมทั้งผู้รับการนิเทศภายในสถานศึกษาให้การสนับสนุนด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546)

ประโยชน์ของการนิเทศภายในสถานศึกษา

การนิเทศภายในสถานศึกษาจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพสูงขึ้น และการดำเนินการจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับเจตคติ ความเชื่อ ความรับผิดชอบ การรู้หรือกระตุ้นให้ครูผู้สอนได้มีการปรับปรุงตนเอง ตลอดจนแนวความคิดของครูผู้สอนในการปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างเหมาะสม ซึ่งส่งผลทำให้ครูผู้สอนได้รับประโยชน์โดยตรงโดยสรุป ดังนี้

1. ครูผู้สอนมีความเชื่อมั่นในตนเอง
2. ครูผู้สอนสามารถประเมินผลการทำงานของตนเองได้
3. ครูผู้สอนสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน
4. ช่วยกระตุ้นให้ครูผู้สอนให้มีการวางแผนจัดทำจุดมุ่งหมายและแนวปฏิบัติไปพร้อม ๆ กัน
5. เป็นกระบวนการที่ทำทลายความสามารถของครูให้มีความคิดเชิงนามธรรมสูงในขณะปฏิบัติงาน (สุทรนุ ศรีไสย์, 2545)

4C-IN Model (Internal Supervision for 21st Century)

ภาพที่ 1 โมเดลการนิเทศภายในสำหรับทักษะในศตวรรษที่ 21

ที่มา สังเคราะห์ขึ้นโดยผู้เขียน

แนวคิดหลัก

1. การนิเทศภายใน คือ กระบวนการส่งเสริม สนับสนุน ชี้แนะแก่ครู โดยมุ่งให้ครูพัฒนาตนเองและการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ
2. ศตวรรษที่ 21 ต้องการ “ครูมืออาชีพ” ที่พัฒนาการเรียนรู้เพื่อผู้เรียน โดยเน้นทักษะ 3R8C (อ่าน เขียน คำนวณ + ทักษะชีวิต/สื่อ/คิด/ทำงานร่วม)
3. แนวทางของการนิเทศภายใน แนวคิดหลัก 3: แนวทางของการนิเทศภายใน
 - วิธีการเชิงระบบ (System Approach)
 - วิธีการเชิงมนุษยนิยม (Humanistic Approach)
 - วิธีการร่วมพัฒนา (Collaborative Approach)

สารนำไปสู่ 4C-IN Model

1. C1: Contemporary Thinking-การนิเทศที่ตอบโจทย์ยุคใหม่
 - ยึดทักษะ 3R8C พัฒนาครูให้มีความรู้ เจตคติ และเทคนิคการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับโลกยุคใหม่
 - สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการเรียนการสอน
 - ปรับกระบวนการนิเทศให้ยืดหยุ่น เหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียน
2. C2: Collaborative System-ระบบนิเทศแบบมีส่วนร่วม
 - ทุกฝ่ายในโรงเรียนมีบทบาท: ผู้บริหาร, หัวหน้าวิชา, ครู
 - ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้, Co-Teaching, Co-Reflecting
 - ใช้การประชุม/ PLC/ วงเสวนาเป็นเครื่องมือหลัก
3. C3: Caring Culture-วัฒนธรรมการนิเทศแบบกัลยาณมิตร
 - นิเทศด้วยความเข้าใจ ไม่ใช่จับผิด
 - สร้างขวัญกำลังใจ ยกย่องคุณค่า
 - ส่งเสริมอิสรภาพทางวิชาชีพให้ครูมีพื้นที่สร้างสรรค์
4. C4: Cyclical Supervision-กระบวนการนิเทศเชิงระบบ
 - ดำเนินการเป็นวงจรต่อเนื่อง:
 - 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน → 2) วางแผน → 3) ปฏิบัติการ → 4) ประเมินและพัฒนา
 - ทุกขั้นตอนมีการเก็บข้อมูล ประสานงาน และสะท้อนผลเพื่อพัฒนาระบบ

องค์ประกอบเสริมสำคัญ

- บทบาทผู้นิเทศ: ต้องมีทั้งทักษะวิชาชีพ ทักษะมนุษยสัมพันธ์ และทักษะเทคนิค
- บทบาทผู้รับการนิเทศ: มีทัศนคติที่เปิดกว้างพร้อมรับคำแนะนำ และรับฟังความคิดเห็น
- บริยากาศโรงเรียน: ส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

สรุป

จากการศึกษาครั้งนี้สรุปได้ว่า การนิเทศภายในศตวรรษที่ 21 จะต้องให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งในปัจจุบันยึดกรอบแนวคิดที่ใช้เป็นแนวทางดำเนินการนิเทศภายใน ได้แก่ 1) วิธีการเชิงระบบ (System Approach) 2) วิธีการเชิงมนุษยนิยม (Humanistic Approach) และ 3) วิธีการร่วมพัฒนา (Collaborative Approach) ซึ่งการนิเทศภายในสถานศึกษามีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอน และสามารถแก้ปัญหาให้ครูสามารถพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเองได้ เมื่อผู้บริหารสถานศึกษาได้รู้ปัญหาแท้จริงของโรงเรียน ความมุ่งหมายของการนิเทศภายในสถานศึกษา เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาความสามารถของครูผู้สอน ซึ่งได้แก่ ความรู้ ทักษะและเจตคติของครูผู้สอนในด้านการจัดการเรียนการสอนให้สามารถแก้ปัญหาและจัดการเรียนการสอนแก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โดยการที่ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูได้มีการพัฒนาตนเองและให้กำลังใจ อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การพัฒนาความสามารถของครูผู้สอนจึงอยู่ในความมุ่งหมายในการนิเทศภายในสถานศึกษา มีกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษานั้น เป็นขั้นตอนการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กมล ภูประเสริฐ. (2533). การนิเทศการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุพรีม.
- กิตติมา ปรีดีดีลิก. (2532). การนิเทศภายในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชาลี มณีศรี. (2538). การบริหารงานนิเทศภายในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- ธนัญญา วุฒิวิชัย. (2563). แนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาสู่การพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 12(2), 111-123.
- บริษัท จัปปายะ คอร์ปอเรชั่น จำกัด. (2561). ทักษะแห่งอนาคตเพื่อคนรุ่นใหม่. กรุงเทพมหานคร: เพื่อการเรียนรู้.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). การบริหารวิชาการและการนิเทศการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2557). ทักษะแห่งอนาคตเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 6(2), 1-14.
- รัตนา ถิรวัดน์. (2560). การนิเทศเพื่อพัฒนาการเรียนรู้: แนวคิดและปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิโรจน์ รังสิยานนท์. (2561). การประเมินผลการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาแบบยั่งยืน. นครราชสีมา: สถาบันพัฒนาการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2540). คู่มือการนิเทศภายในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2535). การนิเทศภายในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2546). แนวทางการดำเนินงานการนิเทศภายในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สกศ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). รายงานการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สพฐ.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2557). จิตวิทยาการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุปราณี คำตัน. (2563). การนิเทศภายในสถานศึกษากับการสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้. ใน เอกสารประกอบการประชุมวิชาการการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับชาติ ครั้งที่ 3, หน้า 78-86.
- สุทธนู ศรีไสย์. (2545). การนิเทศภายในโรงเรียน: แนวทางและหลักปฏิบัติ. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เสถียร เทียงธรรม. (2542). การบริหารการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 3(1), 25-31.
- สมเดช พินิจสกุล. (2544). การนิเทศภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียน. วารสารการบริหารการศึกษา, 6(2), 1-10.
- แสน สมนึก. (2541). แนวทางการพัฒนาระบบการนิเทศภายในโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: สกศ.
- Sergiovanni, T. J., & Starratt, R. J. (2007). *Supervision: A Redefinition* (8th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Guskey, T. R. (2002). Professional development and teacher change. *Teachers and Teaching*, 8(3), 381–391.
- Darling-Hammond, L., Wei, R. C., Andree, A., Richardson, N., & Orphanos, S. (2009). *Professional Learning in the Learning Profession: A Status Report on Teacher Development in the United States and Abroad*. Dallas, TX: National Staff Development Council.
- Spector, J. M. (2014). Conceptualizing the emerging field of smart learning environments. *Smart Learning Environments*, 1(1), 1-10.

